

دیپلماسی هسته‌ای ایران: فریب و پیشروی

به قلم مایکل سینگ (fa/experts/maykl-syng-0/)

۱۱ اکتبر ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/irans-nuclear-diplomacy-feint-and-advance
العربية (/ar/policy-analysis/aldblwmasyt-alnwwyt-alayranyt-alkhda-waltqdm/)

درباره نویسنده

مایکل سینگ (fa/experts/maykl-syng-0/)

مایکل سینگ هموند پژوهشی ارشد لین-سویگ (Lane-Swig) و مدیرعامل انستیتو واشنگتن است

تحلیل کوتاه

آنچه را واشنگتن تنش‌زدایی می‌پندارد تهران فرصتی برای تحکیم دستاوردهای هسته‌ای خود می‌بیند و از شفافیت می‌پرهیزد و طوری موضع‌گیری می‌کند که هر زمان بخواهد از آستانه تسلیح اتمی عبور کند

از دسامبر ۲۰۲۰ ایران فعالیت‌های هسته‌ای خود را به میزان قابل ملاحظه‌ای گسترش داده و از همکاری خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی کاسته که این امر ایران را بیش از هر زمانی به توانمندی تسلیحات هسته‌ای نزدیک‌تر کرده آن هم در حالی که امکان نظارت آمریکا و شرکایش بر برنامه هسته‌ای ایران رو به کاهش است از وقتی تلاش‌های دولت بایدن برای احیای برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در پاییز ۲۰۲۲ شکست خورد واشنگتن و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای جلوگیری از یک بحران بین‌المللی و توقف پیشرفت‌ها در برنامه هسته‌ای ایران در پی ابتکارات دیپلماتیک بوده‌اند

متأسفانه این تلاش‌ها که نتایج ناچیزی داشته چه بسا منجر به بی اعتبار شدن همان نتایج شده و هم دستاوردهای هسته‌ای ایران را تحکیم کرده است و هم بین تعهدات برجامی ایران با پیمان عدم گسترش سلاح‌های اتمی (ان‌پی‌تی) رابطه برقرار کرده است نتیجه‌ای که تهران از مدت‌ها پیش به دنبال آن بود و واشنگتن و شرکایش همواره تلاش داشته‌اند مانع آن شوند همزمان رژیم ایران یک بار دیگر اعتماد به نفس خود را تقویت کرده است که از پیش هم به خاطر موفقیت‌های دیپلماتیک و نظامی در منطقه و همچنین افزایش ناگهانی صادرات نفت بالا بود به عقب برگرداندن این روندها مستلزم تلاشی مجدانه از سوی آمریکا و اروپا برای بازسازی ایران است گرچه سیاست‌گذاری دارد به گزینه‌های کمتر و ناخوشایند محدود می‌شود

کاهش زمان تسلیح هسته‌ای و شفافیت

طی دو سال گذشته پیشرفت‌های هسته‌ای ایران بزرگتر و نگران‌کننده‌تر شده در واقع تمام کشورهایی که در گذشته گام‌های مشابهی برداشته‌اند نهایتاً سلاح‌های هسته‌ای توسعه دادند پیشرفت‌های رژیم عبارت است از:

- غنی‌سازی اورانیوم تا ۶۰ درصد و مدت کوتاهی تا ۸۴ درصد که فاصله‌ای ناچیز تا میزانی دارد که عموماً آن را برای ساخت سلاح هسته‌ای کافی می‌دانند (برای اطلاعات بیشتر درباره این اصطلاحات به این <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment-process> اینفوگرافیک

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment-process>) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment-process>) (انستیتو (understanding-uranium-enrichment-process analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment-process) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment-process>) واشنگتن (enrichment-process <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment-process>) با مطلب مرتبط با آن (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) واژه (analysis/nuclear-iran-glossary <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) (نامہ <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) (هسته <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) ای (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) (ایران <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) رجوع کنید)

- انباشت اورانیوم با عیار عالی به اندازه ساخت چندین سلاح هسته‌ای
  - افزایش تعداد کارآمدی و مکان‌های نصب سانتریفیوژها
  - کاهش یافتن «زمان تسلیح اتمی» مدتی که برای تولید اورانیوم تسلیحاتی به اندازه یک بمب هسته‌ای لازم است به اندازه فقط دوازده روز
- گرچه تبدیل اورانیوم با خلوص بالا به سلاح اتمی به زمان بیشتری نیاز دارد این امر نباید چندان مایه اطمینان خاطر مقامات غربی باشد اول آنکه می‌دانیم ایران هم‌اکنون از دانش کافی برای تسلیح اتمی برخوردار است افزایش آرشيو اسناد هسته‌ای ایران که اسرائیل آن را ربود نشان می‌دهد تلاش ایران برای تسلیح اتمی پیشرفت بیشتری کرده و سازمان‌یافته‌تر از آن بوده است که در گزارش (<https://www.iaea.org/newscenter/news/iaea-board-adopts-landmark-resolution-on-iran-pmd-case>) (<https://www.iaea.org/newscenter/news/iaea-board-adopts-landmark-resolution-on-iran-pmd-case>) ۱۵.۶ (<https://www.iaea.org/newscenter/news/iaea-board-adopts-landmark-resolution-on-iran-pmd-case>) آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره «ابعاد نظامی احتمالی» این برنامه مطرح شد علاوه بر آن محدودیت‌های جاری علیه برنامه موشکی ایران هم قرار (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) است در (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) ماه (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) آینده (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) منقضی (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>) شود (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/iran-deals-october-sunsets-sanctions-without-snapback>)

دوم زمان لازم برای تسلیح ممکن است کوتاهتر از انتظار باشد برخی تحلیل‌گران معتقدند ایران شاید دو سال زمان نیاز داشته باشد اما ژنرال مارک مایلی رئیس ستاد مشترک ارتش اخیراً این زمان را

<https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf>) در

<https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf>)

حد [\(\(https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf](https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf)

<https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf>)

فقط [\(\(https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf](https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf)

<https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf>)

چند [\(\(https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf](https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf)

<https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf>)

ماه [\(\(https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf](https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf)

برآورد [\(\(https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf](https://docs.house.gov/meetings/AP/AP02/20230323/115492/HHRG-118-AP02-Wstate-MilleyM-20230323.pdf)

کرد. زمان واقعی هر قدر باشد مقامات آمریکا و اسرائیل باید در موقعیتی تصمیم بگیرند که ارزیابی‌های اطلاعاتی درباره پیشرفت ایران دچار محدودیت است و این امر تصمیماتشان را درباره لزوم اقدام کردن زمان آن و چگونگی انجامش بسیار پیچیده می‌کند.

سوم آن‌که ممانعت از تلاش برای تسلیح اتمی مستلزم آگاهی از میزان اورانیوم عیار عالی در ایران است که این امر با توجه به گام‌های متعددی که رژیم برای کاهش شفافیت فعالیت‌های هسته‌ای‌اش برداشته دشوار خواهد بود. برای نمونه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اکنون سال‌هاست که اطلاع اندکی از تولید و نصب سانتریفیوژ ایران دارد و شاید هزاران سانتریفیوژ از قلم افتاده باشد. افزون بر این تولید اورانیوم ۸۴ درصدی از سوی ایران ممکن است آن قدر دیر از سوی آمریکا یا دیگران کشف شده باشد که اگر هم می‌خواستند نمی‌توانستند اقدامی کنند و معلوم نیست موارد آتی سریع‌تر شناسایی خواهد شد یا نه. تهران همچنین در تلاش‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای تحقیق در زمینه سه سایت هسته‌ای اعلام‌نشده که در آرشو اسناد ریوده شده ایران نام آن‌ها وجود دارد تورقوزآباد و مریمان و کماکان سنگ‌اندازی می‌کند.

این تحولات همگی این نگرانی را برجسته می‌سازد که ایران می‌تواند با استفاده از سانتریفیوژهای منتقل‌شده از تاسیسات موجود به آزمون‌های آستانه تسلیح اتمی در سایتی اعلام‌نشده دست بزند. ناظران بین‌المللی همین حالا هم نگران ساخت یک تاسیسات جدید در بیرون نطنز هستند چون در مقایسه با دیگر تاسیسات در عمق بیشتری ساخته شده و بنابراین محافظت بهتری در برابر حملات خواهد داشت. تاکنون ایران به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره هدف این تاسیسات تازه چیزی نگفته است. رژیم اگر تحت فشار قرار گیرد احتمالاً ادعا خواهد کرد که بعد از تعلیق (از نگاه آژانس غیرقانونی) اجرای «ماده اصلاح‌شده ۳۱» از سوی ایران نیازی به اطلاع دادن در این باره نیست. این ماده ایران را موظف می‌کند تا ساخت هرگونه تاسیسات هسته‌ای جدید را به محض برنامه‌ریزی یا صدور مجوز برای آن به آژانس خبر دهد. به جای اینکه تا زمان ورود مواد هسته‌ای به آن تاسیسات صبر کند. تهران همچنین از اجرای پروتکل الحاقی سر باز می‌زند. بر اساس این پروتکل بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی می‌توانند تقاضا کنند که به تاسیسات هسته‌ای اعلام‌نشده یا مظنون دسترسی داشته باشند.

مدیریت بحران آمریکا و آژانس: آثار ناخواسته

ماه مارس امسال رافائل گروسی مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای جلوگیری از بحران و بهبود تلاش‌های نظارتی آژانس به ایران سفر کرد. با این حال تهران مطمئناً این سفر را فرصتی برای تأخیر یا بازداری محکومیت رسمی فعالیت‌هایش از سوی شورای حکام آژانس می‌دید.

در این سفر گروسی و سازمان انرژی اتمی ایران بیانیه‌ای مشترک منتشر کردند که در آن تهران برای کمک به حل و فصل تحقیقات آژانس درباره سایت‌های تورقوزآباد و مریمان و نطنز و نصب مجدد دوربین‌ها را در کارگاه‌های سانتریفیوژ اصفهان داد. با این حال تجهیزات آژانس (که این مورد اخیر قرار است در گفتگوهای فنی بعدی مشخص شود) در ماه می آژانس از

<https://www.iaea.org/sites/default/files/23/06/gov2023-26.pdf>) پیشرفت

<https://www.iaea.org/sites/default/files/23/06/gov2023-26.pdf>)

مختصری [\(\(https://www.iaea.org/sites/default/files/23/06/gov2023-26.pdf](https://www.iaea.org/sites/default/files/23/06/gov2023-26.pdf)

<https://www.iaea.org/sites/default/files/23/06/gov2023-26.pdf>) در اجرای بیانیه مشترک یادشده خبر داد: ایران اجازه نصب

«تجهیزات نظارت غنی‌سازی» را در فردو و نطنز و نصب مجدد دوربین‌ها را در کارگاه‌های سانتریفیوژ اصفهان داد. با این حال تجهیزات

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/uncertain-state-deterrence-persian-gulf>)

تجاری (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/uncertain-state-deterrence-persian-gulf>)

گام آغازین خوبی در (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/uncertain-state-deterrence-persian-gulf>)

جهت افزایش فشار نظامی بر ایران است. در قلمروهای اقتصادی و دیپلماتیک نیز باید اقدامات نیرومند مشابهی انجام شود.

سودمندترین گام اقتصادی (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable>)

اقدامات (sanctions) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

شدید (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

علیه (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

فروش (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

نفت (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

ایران (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

و شبکه‌های بانکی (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>)

است که آن را تسهیل می‌کنند. این کار چشم‌انداز تهران را برای حفظ نرخ رشد جاری با تردید همراه می‌کند.

در جبهه دیپلماتیک آمریکا باید از سه کشور اروپایی بخواهد تا از مهلت قریب‌الوقوع انقضای تحریم‌ها بهره‌برداری کنند. آن‌ها مثلا می‌توانند رفع برخی تحریم‌ها را در ماه اکتبر همان‌گونه که در برجام تصریح شده به تاخیر بیندازند. بعد به تهران هشدار دهند که این مقدمه اقدامات بیشتر است (مثلا درخواست یک ارزیابی جامع از آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درباره فعالیت‌های ایران در زمینه تسلیح تجدید گزارش سال ۲۰۱۵ آژانس درباره ابعاد نظامی احتمالی بر اساس شواهد به دست آمده از آرشیو هسته‌ای ایران در اسرائیل). آن‌ها حتی می‌توانند تهدید به استفاده از مکانیسم ماشه کنند. گزینه‌ای که از مدت‌ها پیش از آن اجتناب کرده‌اند اما همچنان که به انقضای مکانیسم ماشه در سال ۲۰۲۵ نزدیک‌تر می‌شویم احتمالا جدی‌تر به آن فکر خواهند کرد.

درک این امر مهم است که اهداف آمریکا و ایران برای دور جاری دیپلماسی با هم فرق دارد: واشنگتن واقعا دنبال تنش‌زدایی است اما ایران اساسا می‌خواهد از بحران جلوگیری کند و همزمان حرف و هدف خود را مداوما تغییر دهد. دستاوردهای هسته‌ای‌اش را تثبیت کند زیرساخت هسته‌ای خود را در برابر حملات مستحکم سازد و شرایط ضروری را برای تولید سلاح اتمی در هر زمانی که بخواهد فراهم آورد. در حال حاضر موانع اندکی بر سر راه تهران برای ادامه پیشرفت هسته‌ای و سردرگم‌سازی وجود دارد و اگر این وضع تغییر نکند واشنگتن نباید انتظار داشته باشد که مسیر ایران تغییر کند.

❖ *مایکل سینگ هموند پژوهشی ارشد لین-سویگ و مدیرعامل انستیتو واشنگتن است.*

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

The War Hamas Always Wanted

اکتبر ۲۰۲۳ ۱۱

◆
Matthew Levitt

(/policy-analysis/war-hamas-always-wanted)

ARTICLES & TESTIMONY

What Israel Must Do

اکتبر ۲۰۲۳ ۱۱

◆
Dennis Ross

(/policy-analysis/what-israel-must-do)

BRIEF ANALYSIS

International Reactions to the Hamas Attack on Israel

اکتبر ۲۰۲۳ ۱۱

◆
Cleary Waldo ,
Gabriel Epstein ,
Sydney Hilbush

(/policy-analysis/international-reactions-hamas-attack-israel)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)